

Dopad pandémie koronavírusu na festivaly svetelného umenia

Patrik Kubizna

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Patrik Kubizna
Osobní číslo:	K18108
Studijní program:	B8209 Teorie a praxe audiovizuální tvorby
Studijní obor:	Produkce
Formastudia:	Prezenční
Téma práce:	1. Teoretická část: Dopad pandemie koronaviru na festivaly světelného umění 2. Praktická část: Produkce audiovizuálního díla, nebo produkce souboru audiovizuálních děl, délka minimálně 12 min., nebo převod zadaného literárního scénáře středometrážního (31 – 59 min) hraného filmu do technického scénáře.

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 15 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální „Zadání DP/BP“ včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje nascanované „Zadání DP/BP“ se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

- 1) Produkce audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 12 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 2) Produkce souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 3) Převod zadaného literárního scénáře středometrážního (31 – 59 min) hraného filmu do technického scénáře (pojmenování obrazu – číslo, počet záběrů, délka, označení prostředí, určení doby děje, roční období, počasí apod.) Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Požadované materiály praktické části (var. 1, 2):

- a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1, 2).
- b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2).
- c) Anotace (var. 1, 2).
- d) Technický scénář (var. 1).
- e) Štábová listina (var. 1, 2).
- f) Grafický návrh bookletu: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1, 2).
- g) Návrh filmového plakátu formát 70x100: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1).
- h) Vyplněné a předané formuláře pro OSA, NFA (var. 1, 2).
- i) Soubor, který obsahuje (var. 1, 2):
 - Případovou studii o realizaci praktické části ve všech fázích výroby v rozsahu 2 normostrany,
 - dialogovou listinu,
 - synopsi (česky i anglicky) minimální rozsah 15 řádků, jen digitální verze,
 - distribuční záměr,
 - technický scénář,
 - rozpočet filmu,
 - štábovou listinu,
 - natáčecí plán,
 - denní dispozice,
 - denní zprávy,
 - seznam uzavřených smluv,
 - vyúčtování filmu,
 - ohlasy na film v tisku a další dle dispozic vedoucího práce.

Požadované materiály praktické části (var. 3):

- Rozbor technického scénáře,
- obsah – přehledné číslování stran celé práce,
- produkční úvaha nad realizací, předpokládaná technologie realizace, marketingová a distribuční strategie (do 3 normostran),
- scénosled,
- složky technického scénáře,
- technické listy (obsazení, podle motivů a prostředí, lokace),
- harmonogram projektu,
- natáčecí plán,
- plán postprodukce,
- rozpočet,
- finanční plán.

Výstupy: technický scénář, rozbor technického scénáře

Doporučené nástroje: excel/word, Movie Magic Scheduling/Budgeting, Gorilla

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o bakalářské práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené „Bakalářská / Magisterská práce“ uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše.
2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály části a- i. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací.
3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně": 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**
Jazyk zpracování: **Slovenština**

Seznam doporučené literatury:

RUSNÁKOVÁ, Katarína. História a teória mediálneho umenia na Slovensku. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2006. ISBN 80-89259-04-9.

MURIN, Michal a Jozef CSERES. Od analógového k digitálnemu... Nové pohľady na nové umenia V audiovizuálnom veku. Bratislava: Fakulta výtvarných umení v Banskej Bystrici, 2010. ISBN 978-80-89078-78-3.

ZÁLEŠÁK, Jan. Umění spolupráce. Praha: Akademie výtvarných umění, 2012. ISBN 9788087108260.

RUSNÁKOVÁ, Katarína. V toku pohyblivých obrazov. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005. ISBN 8088675979. GERŽOVÁ, Jana. Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia. Bratislava: Kruh súčasného umenia PROFIL, 1999. ISBN 80-968283-0-4.

Vedoucí teoretické části: **MgA. Lubomír Konečný**
Ateliér Audiovize

Vedoucí praktické části: **MgA. Lubomír Konečný**
Ateliér Audiovize

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **21. května 2021**

L.S.

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

MgA. Irena Kocí, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve dne:

Jméno a příjmení studenta: Patrik Kubizna

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalárska práca sa zaoberá festivalmi svetelného umenia. Konkrétne Festivalom svetla a tieňa, Signal festivalom a festivalom Biela noc. Jej hlavným cieľom je opísať dopady pandémie koronavírusu na skúmané festivaly. Práca taktiež opisuje programy jednotlivých festivalov a ich kultúrny prínos. Bakalárska práca analyzuje a porovnáva činnosť festivalov v roku 2019 a 2020. Na výskum sú využívané dáta z dotazníkov, v ktorých sa zisťuje dopad na zdroje festivalov a na ľudí podieľajúcich sa na festivaloch. Ďalej čerpá z medializovaných informácií, záverečných správ a webových stránok festivalov.

Kľúčová slova: festival, Festival svetla a tieňa, Biela noc, Signal festival, svetelné umenie, pandémie koronavírusu

ABSTRACT

Text abstraktu ve svetovém jazyce (angličtině)

This bachelor thesis is focused on the festivals of light art. In particular, the Festival of light and shadow, Signal festival and the Festival of White night. Its main goal is to describe the impacts of coronavirus pandemic on the examined festivals. The thesis also describes the programmes of these festivals and their cultural benefits. The bachelor thesis analyses and compares the way how the festivals worked in the year 2019 and 2020. The research is based on the data from questionnaires, in which the impacts on the festival resources and on the people who take part in the festivals are analysed. Moreover, it obtains information from the media, the final reports and web-pages of the festivals.

Keywords: festival, Festival of light and shadow, White night festival, Signal festival, light art, coronavirus pandemic

Ďakujem veľmi pekne môjmu školiteľovi pánovi MgA. Lubomírovi Konečnému za trpezlivosť, odbornosť a čas, ktorý venoval mojej bakalárskej práci. Taktiež sa chcem poďakovať riaditeľovi Signal festivalu Martinovi Poštovi a riaditeľke Bielej noci, Zuzane Pacákovej za spoluprácu a poskytnuté informácie.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČASŤ	10
1 TERMINOLÓGIA UMENIA PREZENTOVANÉHO NA FESTIVALOCH SVETELNÉHO UMENIA.....	11
1.1 OPIS SKÚMANÝCH FESTIVALOV SVETELNÉHO UMENIA	13
2 DRAMATURGIA PROGRAMOV FESTIVALOV SVETELNÉHO UMENIA V ROKU 2019	15
2.1 FESTIVAL SVETLA A TIEŇA	15
2.2 SIGNAL FESTIVAL	16
2.3 BIELA NOC.....	17
3 PRÍNOS FESTIVALOV	19
3.1 KULTÚRNY PRÍNOS	19
3.2 PRÍNOS PRE MIESTNE SAMOSPRÁVY.....	19
II PRAKTICKÁ ČASŤ	22
4 POROVNANIE ORGANIZÁCIE FESTIVALOV V ROKU 2019 A V ROKU 2020.....	23
4.1 FESTIVAL SVETLA A TIEŇA	23
4.1.1 Rok 2019	23
4.1.2 Rok 2020	24
4.2 SIGNAL FESTIVAL.....	26
4.2.1 Rok 2019	26
4.2.2 Rok 2020	28
4.3 BIELA NOC.....	30
4.3.1 Rok 2019	30
4.3.2 Rok 2020	30
5 FINANČNÉ KOMPENZÁCIE OD ŠTÁTU.....	34
6 ZHRNUTIE DOPADOV PANDÉMIE KORONAVÍRUSU NA FESTIVALY SVETELNÉHO UMENIA.....	36
ZÁVER	37
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	38
ZOZNAM POUŽITÝCH ONLINE ZDROJOV	39
ZOZNAM POUŽITÝCH TLAČENÝCH PERIODÍK	41
ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK.....	42
ZOZNAM TABULIEK	43
ZOZNAM PRÍLOH.....	44

ÚVOD

Už počas štúdia na Strednej umeleckej škole v Trenčíne som začal pracovať na Festivale svetla a tieňa, ktorý sa konal v Banskej Bystrici ako dobrovoľník. V roku 2018 som bol súčasťou organizačného tímu. V mojej kompetencii bola marketingová stratégia festivalu, príprava otvorenia festivalu, afterparty festivalu a produkčná práca pri niektorých umeleckých dielach.

V tom istom roku som aj pracovne odcestoval do Saudskej Arábie, kde som sa zúčastnil na projekte osláv národného dňa v Saudskej Arábii. Počas osláv sa konal v meste Jeddah svetelný festival, na ktorom som inštaloval a sprostredkoval interaktívne dielo od Pavla Soukala – Digitálne grafity.

V roku 2019 sa Festival svetla a tieňa rozšíril z mesta Banská Bystrica aj do mesta Trnava. Organizačný tím sa rozhodol, že povediem rozšírenie festivalu a budem zastávať pozíciu riaditeľa pre mesto Trnava. V rámci celého festivalu som viedol marketingovú komunikáciu pre mesto Trnava ale aj pre mesto Banská Bystrica. Na tejto pozícii som pokračoval aj v roku 2020. Avšak vplyvom pandémie koronavírusu sa Festival svetla a tieňa v roku 2020 nekonal. V tomto roku skončilo aj moje pôsobenie vo festivale z pracovných dôvodov.

Cieľom mojej práce je opísať merateľné dopady koronavírusu na festivaly svetelného umenia. Konkrétne na Festival svetla a tieňa, ktorý sa v roku 2019 konal v meste Banská Bystrica a Trnava. Festival súčasného umenia, Biela noc, ktorá sa koná v Bratislave a Košiciach a festival digitálnej a kreatívnej kultúry, Signal festival, ktorý prebieha každoročne v Prahe. Po zmapovaní situácie, ktorá nastala v roku 2020 sa pokúsim opísať riešenia, ktoré mohli predísť zrušeniu festivalov.

Za merateľné ukazovatele dopadu pandémie na festivaly považujem zmeny v jednotlivých rozpočtoch festivalov, dopad na umelcov, technické zložky a organizačnú štruktúru. K tomu, aby som dokázal opísať dôsledky spojené s pandemiou koronavírusu porovnávam ročník 2019 a rok 2020. Informácie o dopadoch získavam z dotazníka, ktorý som poslal všetkým festivalom a z rozhovorov, ktoré som zrealizoval s riaditeľmi festivalov.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 TERMINOLÓGIA UMENIA PREZENTOVANÉHO NA FESTIVALOCH SVETELNÉHO UMENIA

Skúmané festivaly majú obsah programu zložený prevažne so súčasného umenia. Súčasnú umenie sa však skladá z rôznych druhov, tendencií, smerom či hnutiam umenia. Po analýze programov festivalov som definoval najčastejšie sa vyskytujúce umelecké druhy, ktoré na festivaloch ako diváci nájdeme.

Aby sme mohli porozumieť dramaturgickému porovnaniu jednotlivých festivalov musíme si najskôr zadefinovať terminológiu súčasného umenia.

Festivaly využívajú najčastejšie site-specific art. „*Je to multimediálna disciplína výtvarného umenia, ktorá má pôvod v USA, odkiaľ v 2. pol. 60. rokov šírila do západnej Európy. Je to špecifický druh umenia inštalácie definovaný priestorom a jeho charakteristickou lokáciou, ktorá sa výraznou mierou podieľa na vizuálnej stránke diela (otvorená krajina, jednotlivé krajinné útvary, verejné mestské priestory, konkrétne architektonické objekty, noartové výstavné priestory sakrálneho alebo technického pôvodu a pod.) Miesto a jeho priestorový rámec sú dôležité z hľadiska architektonických dimenzií (mierky, proporcií, svetla), historického a kultúrneho, ale aj sociálneho a psychologického kontextu. Diela považované za s.-s. sú realizované in situ a nedajú sa preniesť na iné miesto. Tým sa stávajú neopakovateľné a jedinečné.*“¹

Keďže sa podujatia odohrávajú prevažne vo večerných hodinách výrazným prvkom je aj svetelné umenie, ktorého výraznou súčasťou je aj laserové umenie. „*Svetelné umenie je výtvarná tvorba 20. st. ktorej určujúcim prvkom je využitie umelého alebo prirodzeného monochromatického a farebného svetla ako hlavnej výrazovej kvality umeleckého diela. Umenie svetla využíva rozličné možnosti programového riadenia svetelných tokov a ich pohybu v priestore, modulácie intenzity, chromatickej a achromatickej hodnoty, reflexov a priestorových efektov vznikajúcich pri kontakte s určitými transparentnými, ale aj kompaktnými povrchmi a materiálmi (sklom, lešteným kovom, zrkadlom). Špeciálnou odnožou je laserové umenie, v ktorom sa výtvarné umenie a priestorové svetelné efekty dosahujú prostredníctvom využitia laserových lúčov.*“²

Ďalší výrazný smer, ktorý nájdeme prevažne na Bielej Noci a Festivale svetla a tieňa je konceptuálne umenie. „*Konceptuálne umenie alebo Konceptualizmus bolo medzinárodné hnutie vznikajúce v po. 60. rokov na pôde Spojených štátov amerických, ktoré povýšilo na najdôležitejší aspekt umeleckej práce myšlienku, alebo koncept autora (LeWitt. S.: Poznámky o konceptuálnom umení. Profil 1994, č. 8-9-10, s. 30) Oproti prevládajúcemu perzeptuálnemu umeniu primárne určenému na podráždenie oka, bol artikulovaný nový*

¹ GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia: od abstraktného umenia k virtuálnej realite : idey-pojmy-hnutia*. Bratislava: Kruh súčasného umenia Profil. ISBN 80-968283-0-4, str. 252.

² GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia: od abstraktného umenia k virtuálnej realite : idey-pojmy-hnutia*. Bratislava: Kruh súčasného umenia Profil. ISBN 80-968283-0-4, str. 260, 261

*model umenia, postavený na príťažlivosti samotnej myšlienky, vedome sa hlásiaci k tézam M. Duchampa.*³

Inštalácie, ktoré sú na festivaloch sa nachádzajú vo verejnom priestore mesta. Preto sú často v exteriérovom prostredí a môžeme vidieť Land art, či umenie inštalácie. Land art je jeden z výtvarných smerov, ktorý nachádzame prevažne v prírode. Autori pracujú prevažne s prírodnými materiálmi. Počas týchto podujatí sa však land art nachádza aj v mestskom prostredí. „*Land art je charakteristický vytváraním diel v krajine, pôsobením umelcov v prírodnom prostredí či prácou s prírodnými materiálmi.*“⁴ Typickejšie umenie pre mestský priestor je Umenie inštalácie. Umenie inštalácie nám v rámci programu umožňuje umiestňovať rôzne médiá, ktoré vytvárajú nový rozmer umenia vo verejnom priestore. „*Umenie inštalácie, inštalácia je multimediálna disciplína výtvarného umenia, ktorej hlavnou podstatou je práca s priestorom a časom v symbióze s využitím klasických médií – sochy, objektu, maľby i nových, videoumenia, počítačového umenia, virtuálnej reality.*“⁵

Na každom festivale nechýba videomapping. Videomapping je dnes už pomerne rozšírený pojem aj v širšej verejnosti. Zadefinovať presne videomapping je dnes ešte veľmi zložitý, pretože jeho forma sa stále vyvíja. Pán Ondřej Bezucha sa však snaží na túto problematiku rozobrať v časopise *Iluminace* v článku *Object specific cinema - Stylové prvky videomappingu v tvorbe skupiny Macula.* „*Pro analýzu stylových prvků videomappingu dosud neexistují ustálené postupy. Terminologie nebo nástroje k analýze tohoto média se teprve ustavují, neexistuje zatím ani šířeji přijímaný pohled na jeho základní prostředky.*“⁶ V článku opisuje umeleckú skupinu Macula, ktorá realizovala viacero projektov v tomto druhu umenia. Na základe diel od Macula definuje základné roviny videomappingu a to - priestor, objekt, obraz a zvuk.

Videomapping má však prvky, ktoré ho môžu definovať. Prvou je plocha na ktorú sa videomapping premieta. Plocha ohraničuje priestor projekcie a zároveň podnecuje autorov k využitiu prvkov daného priestoru. Vo väčšine môžeme pozorovať premietanie videomappingov na fasády budov. Fasáda budovy a jej plocha sa stáva rešpektovaným plátnom pre projekciu. Autor pri realizácii diela využíva prvky architektúry – napríklad stĺpy, charakteristickú výzdobu, tvar budovy a komponuje ju priamo do diela. Na druhej strane však môže ignorovať architektúru budovy a dané prvky vo svojom diele nevyužíva a berie plochu fasády ako členité plátno. Objekt budovy ho však obmedzuje a tým definuje priestor a veľkosť plochy na ktorú je videomapping premietaný.

Videomappingy sa však objavujú aj na iných plochách ako je budova. Dnes môžeme nájsť videomappingy na stromy, vodu, sochy alebo zem pokiaľ je to technicky možné.

³ GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník světového a slovenského výtvarného umění druhé polovice 20. století: od abstraktního umění k virtuální realitě : idey-pojmy-hnutí.* Bratislava: Kruh současného umění Profil. ISBN 80-968283-0-4, str. 145

⁴ GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník světového a slovenského výtvarného umění druhé polovice 20. století: od abstraktního umění k virtuální realitě : idey-pojmy-hnutí.* Bratislava: Kruh současného umění Profil. ISBN 80-968283-0-4, str. 154

⁵ GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník světového a slovenského výtvarného umění druhé polovice 20. století: od abstraktního umění k virtuální realitě : idey-pojmy-hnutí.* Bratislava: Kruh současného umění Profil. ISBN 80-968283-0-4, str.268

⁶ ILUMINACE [online], 2020. Národní filmový archiv, 2020(3) [cit. 2021-02-01]. ISSN 2570-9267, str. 67

Tvorcovia videomappingu majú rôzne prístupy k tvorbe obsahu. Využívajú pritom 2D animáciu, 3D animáciu, videozáznamy, fotografie alebo kombinujú videomapping so svetelným designom.

S pravidla dopĺňa videomapping aj zvukový design, ktorý podporuje vizuálne efekty alebo naráciu deja, pokiaľ dielo dej má.

1.1 Opis skúmaných festivalov svetelného umenia

Festival svetla a tieňa

Festival organizuje TRAKT občianske združenie.

Festival sa koná od roku 2015 v Banskej Bystrici a od roku 2019 aj v Trnave. Jeho návštevnosť sa pohybuje v rozmedzí od 5 000 do 10 000 návštevníkov.

Festival je pre návštevníkov zadarmo. Koná sa jednu noc v Banskej Bystrici a jednu noc v Trnave. Pred ročníkom 2019 sa konala každoročne 2 noci v Banskej Bystrici.

„Festival prináša a otvára kritické myslenie. Festival po jednotlivých ročníkoch predstavuje autorskú koncepciu tém, ktorej cieľom je reflektovať súčasnosť. Festival prezentuje najmä mladé súčasné vizuálne a multimediálne umenie vo verejnom priestore. Festival predstavil počas prvých štyroch ročníkov 81 umeleckých diel, 32 sprievodných podujatí, 6 workshopov a prilákal do ulíc takmer 65 tisíc divákov.“⁷

Signal festival

Festival organizuje Signal Productions s.r.o.

Signal festival je festival digitálnej a kreatívnej kultúry v Prahe. Festival sa koná od roku 2013 a jeho návštevnosť dosahuje v posledných rokoch 500 000 + divákov. Od roku 2019 to je počtom návštevníkov najväčšia kultúrna udalosť v Českej republike.

Signal festival sa odohráva počas troch nocí v Prahe.

Na väčšinu diel musíte mať zakúpený lístok, ktorý stojí v predpredaji 200 CZK (7,7 EUR) a tesne pred festivalom 250 CZK (9,6 EUR).

⁷ Webová stránka Festivalu svetla a tieňa: O festivale, 2020. *Svetlo-tien.sk* [online]. Trenčín: TRAKT [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://svetlo-tien.sk/festival/>

„Za vznikom festivalu stojí producent Martin Pošta, kurátor Jan Rolník a umelec Amar Mulabegović z umelecké skupiny The Macula. Po úspechu videomappingu k 600. výročiu Staroměstského orloje, ktorý v roku 2010 realizovala práve skupina The Macula s Martinom Poštou, vznikla myšlienka širšieho predstavenia odboru svetelného umenia v Českej republike prostredníctvom festivalu.“⁸

Biela noc

Bielu noc organizuje Biela noc občianske združenie.

Biela noc vznikla ako inšpirácia od zahraničného podujatia White Night, ktoré sa koná v Paríži od roku 2002.

Biela noc sa koná od roku 2010 v Košiciach a od roku 2015 aj v Bratislave. Je to najväčší a najnavštevovanejší festival súčasného umenia na Slovensku. Koná sa každoročne na prelome mesiacov september a október. V roku 2019 trvala 3 dni a 3 noci v Bratislave a 3 dni a 3 noci v Košiciach.

Približne polovicu diel môžu návštevníci vidieť zadarmo, na zvyšné diela si musia zakúpiť BN pass, ktorý stojí 15 EUR, ten platí na všetky dni i noci.

„Biela noc je prestížny medzinárodný umelecký projekt, ktorý má za úlohu priblížiť širokej verejnosti súčasné formy umenia ako aj netradičné, nepoznané a významné miesta európskych metropol.“⁹

⁸ Webová stránka Signal festivalu: O Signal festivale [online], 2020. Praha: Signal Productions [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.signalfestival.com/o-festivalu/>

⁹ Webová stránka festivalu Biela noc: O Bielej noci [online], 2020. Bratislava: Biela noc o.z. [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.bielanoc.sk/sk/ba/o-bielej-noci>

2 DRAMATURGIA PROGRAMOV FESTIVALOV SVETELNÉHO UMENIA V ROKU 2019

V tejto časti svojej práce opisujem jednotlivé programy festivalov, ktoré festivaly prezentovali v roku 2019.

2.1 Festival svetla a tieňa

Festival svetla a tieňa prináša divákovi rôzne formy umenia, ktoré prepája svetelným dizajnom. V programe festivalu sa nachádza performance [Matrica ako ring](#) od Petra Valiska-Timečka a Stanislava Piatrika, ktorý vytvárali grafiku na námestí pomocou motorových píl. Akt tvorenia grafiky zároveň predstavoval súboj autorov. Videomapping od Petra Štullera s názvom [Neural Deep](#) bol výnimočný tým, že umelec svoje dielo upravoval pomocou špeciálneho programu počas celého festivalu. Virtuálnu realitu [KYKEON](#) od Márii Júdovej, Constantine Nisidis (GR) a Liam Blackburn (UK) diváci zažili v priestoroch Synagógy – Galérie Jána Koniarka. Virtuálna realita, ponorila diváka do magického sveta šamanov, ktorý sprevádzal sound design v priestore celej synagógy. Festival pripravil aj interaktívnu videomappingovú inštaláciu od Pavla Soukala [...nie je samozrejmosť?!](#). Diváci pomocou štrngotu kľúčov búrali mestské hradby v Trnave a pamätník SNP v Banskej Bystrici. Na fotografiách sa im zobrazovali fotografie z Nežnej revolúcie, získané z regionálnych múzeí. Festival pracuje väčšinou s mladými umelcami ako napríklad Ľubomírom Slovinským alebo Olexandrou Bakushinou (UA) či Veronikou Šmírovou, ktorí sú študenti vysokých umeleckých škôl. Ľubomír Slovinský predstavil videoprojekciu [Skapal les fest](#), ktorým reagoval na nadmerné odlesňovanie v okolí jeho bydliska. Olexandra Bakushina priniesla na festival už hotové umelecké dielo [KON RAO](#), ktoré bolo ocenené aj Národnou cenou za dizajn v roku 2019. Veronika Šmírová, ktorá mala vystavovať v roku 2020 aj na festivale Biela Noc, pripravila interaktívnu inštaláciu [Odráz - obraz](#).

Ako príklad site-specific umenia môžeme uviesť videomapping od Petra Štullera na fasádu Rímskokatolíckeho úradu. Interaktívnu projekciu na strom od Veroniky Šmírovej. Site-specific sochársku výstavu [Dedičstvo sochárky a Odovzdanosť](#) v podzemí Západoslovenského múzea so špeciálnym osvetlením od Anny Mihokovej.

V roku 2019 mal Festival svetla a tieňa oveľa alternatívnejší program ako v roku 2018. Diela sa venovali viac spoločenskej kritike alebo sebareflexii. Potulná galéria poukazovala na nebezpečnosť extrémizmu v našej spoločnosti, Ľubomír Slovinský vo svojom videomappingu otvoril tému nadmerného výrubu lesov na Slovensku. Pavol Soukal zase podnecoval k odhaľovaniu fotografií z roku 1989 na pripomenutie Nežnej revolúcie.

Festival svetla a tieňa si každý rok stanoví tému, ktorú pomocou diel komunikuje s divákmi. V roku 2019 to bola téma – SPOJ. Podobný prístup volí aj Signal festival.

Veľká časť umelcov, ktorí sa na festivale prezentujú pochádzajú zo Slovenska a Česka. V programe nájdeme aj umelcov z krajín V4, Ukrajiny, UK, ktorí festival dopĺňajú v menšom počte. Festival svetla a tieňa si nezakladá na veľkých menách umelcov, skôr poskytuje priestor začínajúcim umelcom.

Oproti Bielej Noci a Signal festivalu, pracuje s menším priestorom rozloženia festivalu, pretože sa koná v menších krajských mestách. Jednotlivé diela sú rozmerovo menšie a zároveň lokácie sú bližšie k sebe. Divák tak nemusí prekonať veľkú vzdialenosť medzi dielami.

V roku 2019 vystavoval Festival svetla a tieňa celkovo 20 diel v oboch mestách. 5 diel z programu mohli diváci vidieť aj v meste Trnava aj v Banskej Bystrici. Diela však prešli menšou úpravou pre mesto Banská Bystrica, aby sa prispôbili novej lokalite a napĺňali tak cieľ byť – site specific dielom.

Festival svetla a tieňa je svojou veľkosťou ale aj návštevnosťou najmenší so spomínaných festivalov. Jeho návštevnosť organizátori odhadujú na 5 000 divákov v meste Trnava a 5 000 divákov v meste Banská Bystrica. Festival sa v roku 2018 konal dva dni v Banskej Bystrici. V roku 2019 sa festival konal jeden večer v Trnave – piatok 20. 9. 2019 a jeden večer v Banskej Bystrici a to v piatok 27. 9. 2019.

2.2 Signal festival

Program Signal festivalu je bohatý na významné zahraničné mená z oblasti vizuálneho umenia a light designu. V roku 2019 boli súčasťou festivalu mená ako [Parker Heyl](#) (US) s kinetickou inštaláciou [Jacob's Wall](#) alebo designové štúdio ILLO z Talianska, ktoré pripravilo videomapping opisujúci dejiny českého národa s názvom [Ottantanove](#). Memo Akten je turecký umelec a vedec, ktorý sa zamyslel nad stretom technológie, umenia, náboženstva, etiky, morálky, kultúry a spojil to do inštalácie [Simple Harmonic Motion for Lights at the Czech Museum of Music](#). Inštalácia pôsobí na diváka veľkolepo no zároveň ho núti spomaliť až priam meditovať, pri prepojení videoartu, light designu a hudby. Na festivale vystavujú aj významné mená z domácej umeleckej scény. V roku 2019 to bola napríklad medzinárodne uznávaná architektka Eva Jiříčná s inštaláciou [A co kdyby to byla pravda](#). Inštalácia nám rozpráva príbeh o dopade meteoritu no zároveň sa snaží ponúknuť divákovi reflexiu ľudstva. Inštalácia v sebe spája sound design, light design, sochárstvo a je site-specific zasadená do parku. Klára Horáčková, designérka s kinetickým dielom [Ghost in the Machine](#), ktoré rotuje zrkadlové plochy na ktoré sa premietajú záznamy z demonštrácií, spevu, skandovania. Všetko sa to odráža na divákov a zároveň sa ich obraz rotáciou pohltí do diela.

Osobne ma zaujala spolupráca medzi Post Bellum a štúdiom Signal production. Vytvorili inštaláciu [Trabi](#), ktorá pozostávala z 10 automobilov značky Trabant. Trabanty boli odstavené na okraji cesty a symbolizovali odchod Nemcov v roku 1989. V Trabantoch boli umiestnené staré televízie v ktorých sa prehrávali rozhovory s pamätníkmi.

„Signal Festival je jedným z najväčších producentov súčasného umenia u nás. Podporuje najmladších českých tvorcov, stál u vzniku viac než sedemdesiat originálnych inštalácií, ktoré boli vytvorené špeciálne pre festival. Organizuje doprovodné programy pre deti, odbornú verejnosť i študentov. Spolupracuje s celou radou zahraničných festivalov a kultúrnych inštitúcií.“¹⁰

¹⁰ *Webová stránka Signal festivalu: O Signal festivale* [online], 2020. Praha: Signal Productions [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.signalfestival.com/o-festivalu/>

Inštalácie festivalu sú rozdelené na jednotlivé trasy v rámci Prahy – Malá strana, Staré Mesto a Karlín.

Na siedmom ročníku Signal festivalu sa nachádzalo 7 diel na Malej strane, 5 diel na trase Staré Mesto a 6 diel na trase Karlín.

Divákov sprevádza aplikácia Signal festivalu, kde sa nachádzajú jednotlivé diela s krátkym popisom, fotografiou a miestom, kde návštevníci dielo nájdu. Aplikácia má výhodu geolokácie, ktorá Vás pomocou google maps privedie priamo k dielu.

V roku 2019 obsahoval program Signal festivalu 18 umeleckých lokácií. Festival okrem toho pripravuje aj doprovodný program. V rámci doprovodného programu pripravil festival 4 podujatia. V rámci sprievodného programu sme mohli zažiť napríklad komentovanú prehliadku jednotlivých trás. Signal vytvára program aj pre odbornú časť divákov. V roku 2019 to bol Signal Transmit, počas ktorého sme mali možnosť vidieť 3 panelové diskusie na témy: revoluce v umění?, spasí nás technologie? a po sametu. Sprievodný program dotvára aj Signal kids, ktorý je zameraný na prezentáciu festivalu deťom od 7 – 12 rokov s lektormi.

Rovnako ako Festival svetla a tieňa pracuje v rámci programu s festivalovou témou. V roku 2019 to bola téma – Revoluce, v roku 2020 Plan B. „*Téma nám dává určité mantinely a vodítka pro umelce. Dávame jim smer, aby Signal nebyl pelmelem nesourudochých instalací. Snažíme sa mezi instalacemi nacházet jakousi čerenou linku, přemýšlíme nad tím, jak mezi sebou komunikují, koncipujeme festival lepší a hlbší, aby v ňom bola přítomná kurátorská stopa*“¹¹ Martin Pošta – rozhovor pre Deník N v roku 2019.

Signal festival poskytuje aj možnosť občerstvenia, čo na Bielej noci ani na Festivale svetla a tieňa nenájdeme. Festival svetla a tieňa a Biela Noc to rieši partnerskými podnikmi, ktoré sú festivalom odporúčané.

2.3 Biela noc

Biela noc je zahraničný formát festivalu, ktorý priniesla na Slovensko Zuzana Pacáková, umelecká riaditeľka Bielej noci. Sedem rokov študovala v Paríži na Sorbone kde aj získala dva tituly. V roku 2010 usporiadala Bielu noc po prvýkrát v jej rodnom meste – v Košiciach. Biela noc sa v roku 2015 sa festival rozšíril aj do Bratislavy. Festival sa tak koná v dvoch najväčších mestách na Slovensku.

Biela noc je svojím obsahom programu skôr festival súčasného umenia ako festival svetelného umenia. Svetelné umenie však tvorí zásadnú časť programu a značná časť programu sa odohráva vo večerných hodinách.

V roku 2019 Biela noc trvala 3 dni a 3 noci v Bratislave a rovnako dlho aj v Košiciach. Organizátori sa rozhodli festival predĺžiť v čase, aby sa vyhli kolapsu mestskej dopravy,

¹¹ RYNDA, Vojtěch, 2019. Chceme, aby si rodiny mohly zažít noční město. *Deník N*. 1(194), 8.

dlhým radám a masám pred inštaláciami. Tieto udalosti sprevádzali Bielu Noc hlavne po príchode do mesta Bratislava, kedy mesto nebolo na tak veľký festival pripravené.

Biela noc prináša okrem tvorby slovenských súčasných umelcov aj veľké zahraničné mená. Na desiatom ročníku festivalu to bola hlavne nemecká umelecká skupina Plastique Fantastique s dielom [The Big Mass](#), ktorá vystavila na Hlavnom námestí v Bratislave obrovskú bublinu, do ktorej mohli návštevníci vstúpiť, zároveň sa tam konali koncerty, či prednášky. Luke Jerram z UK, ktorý vytvoril 7 metrovú napodobeninu planéty zem s názvom [Gaia](#) či Filthy Luker & Pedro Estrella z Veľkej Británie s dielom [Octopus](#), ktoré pracuje s budovou ako priamou súčasťou ich umenia. S budovy vychádzajú obrovské farbené chápatlá chobotnice, ktoré si všimneme na stovky metrov od inštalácie.

Festival prináša aj mnoho slovenských etablovaných umelcov ako je [Ilonna Németh](#), [Viktor Frešo](#), [Boris Vitázek](#) či [Štátnu Filharmóniu Košice](#), ktorá sprevádzala film Andalúzsky pes.

„Pestrá ponuka rozličných umeleckých žánrov zaručí každému spoznať najnovšie trendy v rozličných umeleckých disciplínach.“¹²

V roku 2019 sa konala doposiaľ najväčšia Biela noc. Priniesla viac ako 40 diel, konala sa 3 noci a 3 dni v Bratislave a taktiež v Košiciach. Na oslavu svojho 10. ročníka umiestnila v Bratislave aj plastiku od Viktora Freša s názvom [Circle Head](#). Táto plastika inšpirovaná japonskými kokeshi bábikami bola umiestnená v meste Bratislava.

Festival Biela noc môžeme tak označiť za multižánrový festival, ktorý prepájajú prvky svetelného umenia a dizajnu.

Biela noc nevytvára každý rok tému ktorej sa drží. Zuzana Pacáková uvádza, že vzhľadom na pomerne nestabilný rozpočet a nejasnosť umelcov, ktorý na festivale nakoniec budú sa kurátorská téma dodržiava len veľmi ťažko.

Cieľom Bielej noci je aj prepájať slovenských a zahraničných umelcov na jednom festivale. Festival je aj nositeľom licencie White Night. *„Cieľ Bielej noci je spojiť prostredníctvom umenia Košice a Bratislavu so svetovými metropolami, ktoré sú nositeľmi tejto prestížnej značky WHITE NIGHT.“¹³*

¹² *Webová stránka festivalu Biela noc: O Bielej noci* [online], 2020. Bratislava: Biela noc o.z. [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.bielanoc.sk/sk/ba/o-bielej-noci>

¹³ *Webová stránka festivalu Biela noc: O Bielej noci* [online], 2020. Bratislava: Biela noc o.z. [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.bielanoc.sk/sk/ba/o-bielej-noci>

3 PRÍNOS FESTIVALOV

3.1 Kultúrny prínos

Kultúrny prínos pre verejnosť spočíva v možnosti vidieť to najlepšie z domácej produkcie súčasného umenia určeného pre verejný priestor. Festivaly prinášajú aj zahraničných umelcov a umelecké skupiny, divák sa tak má možnosť zoznámiť so zahraničným umením, ktoré by v takomto formáte nemali možnosť vidieť v galérii na Slovensku či v Českej republike. Festivaly počas svojho konania výrazne obohacujú verejný priestor o umelecké diela. Návštevníci tak objavujú mesto, sú im sprístupnené miesta na, ktoré sa bežne nedostanú. Lákavý formát týchto festivalov spustil nový fenomén. Aj divák, ktorý bežne nenavštevuje galériu či umenie, sa vyberie na večernú prechádzku mesto za účelom sledovať umenie na nezvyčajných miestach.

Okrem prínosu pre verejnosť majú festivaly pozitívny dopad aj na odborné kultúrne prostredie. Za prvé domáci umelci môžu svoju tvorbu porovnať so zahraničnými umelcami. Za druhé všetky spomenuté festivaly podporujú vznik nových diel, hlavne od slovenských a českých umelcov. Signal festival nato využíva open call pre študentov vysokých škôl. Biela noc a Festival svetla a tieňa priamo pozývajú k tvorbe študentov vysokých škôl zameraných na umenie. Všetky festivaly spolupracujú aj s etablovanými umelcami zo Slovenska a Česka. Popularizujú tak aj súčasnú tvorbu umenia, a tak pomáhajú vytvoriť lepšie podmienky pre distribúciu a produkciu diel. Popularizácia spočíva v tom, že sa festivaly konajú a dokážu pritiahnúť veľké množstvo divákov.

3.2 Prínos pre miestne samosprávy

Ekonomický prínos festivalu spočíva hlavne vo zvýšení príjmov v cestovnom ruchu. Počas festivalov je vyťaženejšia mestská hromadná doprava, bary, reštaurácie či ubytovacie zariadenia. Ubytovanie využívajú najmä návštevníci Bielej noci a Signal festivalu. Je to z dôvodu, že festivaly majú jednotlivé lokácie rozložené na veľkej ploche mesta a diváci sa musia presúvať. Nie je možné si prejsť umelecké inštalácie počas jedného večera. Návštevníci si preto zabezpečujú ubytovanie a festivalové lokácie prejdú počas dvoch večerov.

Najlepšie dáta o návštevnosti zbiera Signal festival. Meranie návštevnosti realizuje firma Cisco. Dáta zbierajú zo zvyškových dát od operátorov, ktoré neobsahujú informácie o užívateľoch ale iba čiastkové informácie ako sú poloha a aktivnosť SIM karty v mobilnom telefóne. Druhú metódu, ktorú využívajú je dostupná wifi v miestach kde sa nachádzajú umelecké diela. Na záver spriemerujú obe metódy a odhadnú počet návštevníkov Signal festivalu. Posledné meranie sa na festivale robilo v roku 2018. V roku 2019 bol tento odhad 500 000 návštevníkov a celkovo za 7 rokov festivalu ho navštívilo už 3 000 000 divákov, uvádza výročná správa Signal festivalu z roku 2019.

„Za prvé sme analyzovali takzvané zbytkové dáta mobilných operátorov, čo sú vlastne štatistické údaje očistené od osobných informácií. Na pätnástich lokáciach Signalu sme počítali, koľko sa na nich pohybuje SIM kariet pred začatím akcie, počas nej a po nej. Tým sme získali nárast počtu prítomných ľudí, ktorý bol s veľkou pravdepodobnosťou spôsobený

práve festivalom. A potom sme v spolupráci s firmou Cisco pokryli všetky lokality festivalu sieťou wifi a sledovali koľko mobilov sa na nich zdrží dlhšie než päť minút. Podľa jednej metódy nám vyšlo 570 tisíc ľudí, podľa druhej 590 tisíc.“¹⁴

Podľa návštevnosti festivalu tak potom môžeme oveľa presnejšie odhadnúť dopady festivalu na ekonomiku a na merateľný prínos festivalu pre mesto. Ekonomickým prínosom Signal festivalu sa zaoberala aj firma *Economic impact*, ktorá sa venuje výpočtom ekonomických dopadov na ekonomiku kultúrnymi eventmi. Firma *Economic impact* vytvorila aj vlastnú kalkulačnú metodiku, ktorá je certifikovaná Ministerstvom kultúry Českej republiky. <http://www.kulka.cz/>

Štúdia pre Signal festival ukázala veľmi zaujímavé čísla. Tie nemôžeme však porovnávať so súčasnou veľkosťou festivalu, pretože čísla počítajú s návštevnosťou okolo 250 000, ktorá bola v roku 2014. Pozitívny ekonomický dopad na mesto Praha, či na celkovú ekonomiku však jasne ukazujú.

„Dle ekonomické studie vypracované letos společností Economic Impact, která pracovala s daty k ročníku 2014, znamenala pro Prahu existence festivalu a jeho vysoká návštěvnost přímé zvýšení produkce místních podniků minimálně o 59,5 milionů korun, HDP metropole se zvýšila minimálně o 18,8 milionu. Zisky pražských podniků se zvýšily o 7,2 milionu korun. Přibližně polovina těchto dopadů byla způsobena externí „finanční injekcí“ od mimopražských návštěvníků, institucí a sponzorů. Jde tedy o čisté přínosy do Prahy. Výdaje návštěvníků v souvislosti s festivalem v roce 2014 dosáhly přibližně na 42 milionů korun a spolu s výdaji pořadatele měly podíl na zvýšení obrátu (produkce) české ekonomiky o 80,7 milionu, a to jak u přímých, tak nepřímých dodavatelů zboží a služeb jako jsou hotely, restaurace, technické služby a další. Vysoká návštěvnost festivalu SIGNAL způsobila také zvýšení hrubé přidané hodnoty, resp. HDP české ekonomiky, přibližně o 25,6 milionu. Z celkové částky, kterou zaplatili návštěvníci, bylo odvedeno minimálně 8,3 milionu korun státu na dani z přidané hodnoty (DPH) a spotřebních daních. Včetně odvodů na sociální a zdravotní pojištění zaměstnanců a na daně z příjmů právnických a fyzických osob získaly v roce 2014 veřejné rozpočty díky festivalu SIGNAL minimálně 15,7 milionů.“¹⁵

¹⁴ RYNDA, Vojtěch, 2019. Chceme, aby si rodiny mohly zažít noční město. *Deník N.* 1(194), 8.

¹⁵ Prahu rozsvítila světla SIGNAL festivalu – potvrdil status nejnavštěvovanější kulturní akce, 2016. *Odbornecasopisy.cz* [online]. 2, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://www.odbornecasopisy.cz/clanek/prahu-rozsvitila-svetla-signal-festivalu-potvrdil-status-nejnavstevovanejsi-kulturni-akce--1909>

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

4 POROVNANIE ORGANIZÁCIE FESTIVALOV V ROKU 2019 A V ROKU 2020

V tejto časti mojej práce skúmam situáciu festivalov v roku 2019 a porovnávam ju s rokom 2020, keď Českú a Slovenskú republiku zasiahla pandémia koronavírusu.

Na výskum som vyžil dostupné informácie o pridelených dotáciách festivalom, vyjadrenia alebo rozhovory v médiách a dotazník, ktorý som zasielal riaditeľom festivalov.

4.1 Festival svetla a tieňa

4.1.1 Rok 2019

Festivalu svetla a tieňa sa v roku 2019 podarilo rozšíriť z mesta Banská Bystrica aj do Trnavy. Festival tým získal širšie publikum, väčšie povedomie o festivale v rámci Slovenska ale aj nové zdroje do rozpočtu festivalu. Festival v roku 2019 začal spolupracovať aj s reklamnou agentúrou CUBE, ktorá zjednotila marketingovú stratégiu pre celý festival. Festival svetla a tieňa tak začal lepšie budovať svoju značku.

Keďže festival sa koná v dvoch mestách a v inom dátume, má možnosť vystaviť niektoré diela v oboch mestách a to je pre festival výhodnejšie, pretože sa znižuje investícia do produkcie diel.

Plán organizačného tímu do roku 2020 bolo zaviesť vstupné pre návštevníkov festivalu a zabezpečiť tým viac zdrojové financovanie festivalu.

V Banskej Bystrici výrazne poklesol rozpočet festivalu oproti roku 2018. V roku 2018 to bolo 58 000 EUR a v roku 2019 iba 8 300 EUR. Bolo to spôsobené výpadkom financií z verejných zdrojov a to konkrétne z Fondu na podporu umenia a z Visegrad Fund.

Rozpočet sa však podarilo stabilizovať vďaka zdrojom z mesta Trnava, ktoré boli vo výške 18 000 EUR. Celkový rozpočet teda tvoril sumu 26 300 EUR.

Výrazný zdroj festivalu spočíva aj v tom, že festival spolupracuje s lokálnymi partnermi. V Banskej Bystrici festival dlhodobo spolupracuje s business hotelom Národný dom, ktorý poskytuje ubytovanie a stravu organizátorom a umelcom. V Trnave to bolo napríklad súkromné Trnavské rádio, ktoré poskytlo výrobu a vysielanie rádiového spotu počas jedného mesiaca v hodnote 5 000 EUR. Spolupráce sú vo forme barterového obchodu. V prípade Národného domu je to podmienka, že festival umiestni priamo v hotely, na fasádu hotela alebo v jeho blízkosti inštaláciu. V prípade Trnavského rádia to znamená, že pre festival je rádio hlavným mediálnym partnerom.

Festival dlhodobo funguje z dotácii od mesta kde sa koná, od samosprávneho kraja prípadne od väčších fondov ako je Fond na podporu umenia. V roku 2019 to boli hlavne zdroje z mestských kultúrnych dotácií.

Výška zdrojov Festivalu svetla a tieňa v roku 2019	
Názov zdroja	Výška zdroja v €
Mesto Banská Bystrica	5 000
Mesto Trnava	9 000
Trnavský samosprávny kraj	3 500
Banskobystrický samosprávny kraj	1 000
O2	3 500
Oblasťné centrum cestovného ruchu	2 000
Slovenská informačná a energetizačná agentúra	2 000
Paradox (reštaurácia)	300
SPOLU	26 300

Keďže sa festival rozrástol do nového mesta, organizácia festivalu sa zmenila, hlavne o externých spolupracovníkov v jednotlivých mestách. Čo sa týka ľudských kapacít, tak festival mal v roku 2019 najväčší organizačný tím. Ak nerátame dobrovoľníkov, tak počas festivalu to bolo 74 ľudí, pracujúcich na festivale.

Celoročne sa na festivale podieľa 5 členný tím. V roku 2019 to bola Dagmar Rajčanová, ktorá vedie festival od začiatku. Lukáš Matejka, programový riaditeľ festivalu, Pavol Soukal, ktorý vedie technické zabezpečenie festivalu. Jakub Michalička, ktorý pôsobil na ako výkonný riaditeľ pre mesto Trnava a ja ako riaditeľ pre mesto Trnava a marketing pre celý festival.

4.1.2 Rok 2020

Festival svetla a tieňa vypracoval už v novembri a decembri 2019 projekt festivalu pre rok 2020. Projektový zámer následne posielal v rámci kultúrnych dotačných výziev mestu Banská Bystrica, Trnava, Trnavskému samosprávnemu kraju a Banskobystrickému samosprávnemu kraju. Suma o ktorú festival žiadal bola 17 000 EUR. Žiadosti o dotácie sa predkladajú v období od januára do konca februára. V marci sa konajú mestské a krajské zastupiteľstvá, ktoré na základe odporúčaní kultúrnych komisií schvaľujú peniaze pre kultúrne projekty v danej oblasti.

V marci 2020 však prišla pandémia koronavírusu, ktorá spôsobila, že zasadnutia sa nekonali. Na najbližších zasadnutiach sa mestá a kraje rozhodli, že dotácie pre kultúru budú pre rok 2020 pozastavené. To spôsobilo, že Festival svetla a tieňa prišiel o základné zdroje pre festival.

V marci a apríly sa podarilo organizátorom získať zdroje zo Slovenskej inovačnej a energetizačnej agentúry (SIEA) a Raiffeisen banky.

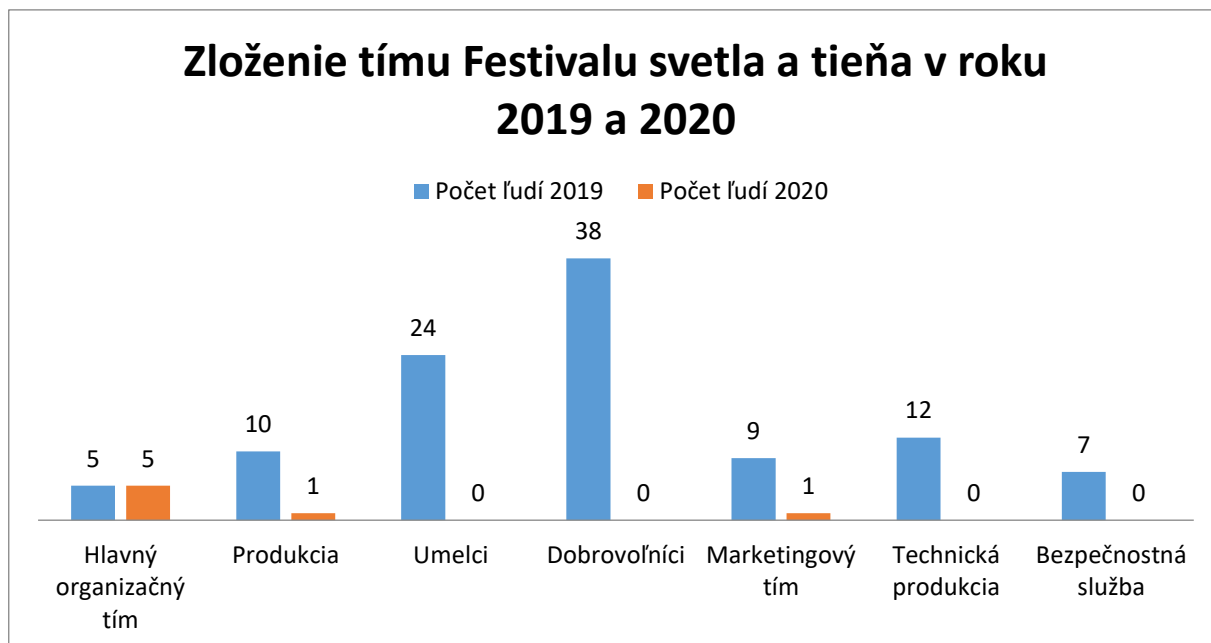
Tieto zdroje tvorili celkovo sumu 3 000 EUR. Oproti roku 2019 to bol značný prepad. Financie boli však naviazané na konkrétne inštalácie, ktoré by sa museli realizovať.

Výška zdrojov Festivalu svetla a tieňa v roku 2020	
Názov zdroja	Výška zdroja v €
Raiffeisen bank	1 000
Slovenská informačná a energetizačná agentúra	2 000
SPOLU	3 000

Začiatkom mája 2020 sa tak organizátori rozhodli, že v roku 2020 sa Festival svetla a tieňa nebude konať. Bolo to v dôsledku výpadku zdrojov a nejasnej epidemiologickej situácie. Festival sa koná v otvorenom priestore mesta, kde sa stretáva veľké množstvo ľudí. Aby sa obmedzilo stretávanie návštevníkov, výrazne by to navýšilo náklady na produkciu a technické zabezpečenie festivalu.

Festival sa tak rozhodol pozastaviť činnosť, aby predišiel ekonomickým stratám, ktoré by mohli byť pre festival likvidačné. Akékoľvek aktivity v roku 2020 spojené s festivalom boli bez nároku na honorár a hlavný organizačný tím ich robil nezištne. Získané financie pre rok 2020 boli vrátené.

Z pohľadu dopadov na kreatívny priemysel, má najväčší dopad zrušenia festivalu na umelcov. Umelci nemali možnosť vytvoriť nové diela a byť zato honorovaní. Taktiež je to technická produkcia festivalu. V roku 2019 vyplatil Festival svetla a tieňa na honorároch pre umelcov približne 6 000 EUR a za prenájom technického zabezpečenia festivalu zaplatil 4 500 EUR.

4.2 Signal Festival

4.2.1 Rok 2019

Signal festival mal v roku 2019 veľmi stabilnú situáciu. Festival bol už etablovaným podujatím, ktoré sa pýšilo statusom najviac navštevovanej kultúrnej akcie v Českej republike. Podujatie, ktoré prináša zahraničných umelcov a zároveň vytvára podmienky pre vznik nových diel. Jedným z prostriedkov pre vznik nového umenia bol aj Open Call, ktorý vyzýval mladých umelcov k vytvoreniu diela za podpory Prusa Labu a Signal festivalu. Takto vzniklo dielo Reflexe od mladých architektov - Adama Cinglera a Petra Vaceka. Počet divákov ostal na čísle okolo 500 000, a rozpočet festivalu sa pohyboval na úrovni 28 000 000 CZK plus bártrové dohody s partnermi festivalu.

Organizácia v roku 2019 bola však veľmi náročná, keďže počas prvého dňa festivalu sa konal pohreb Karla Gotta a zároveň futbalový zápas reprezentácie Anglicka a Česka. Signal festival tak musel presúvať laserovú inštaláciu, ktorá bola na vodnej hladine Vltavy, ďalej od miesta kde sa konal pohreb Karla Gotta. Prahu tak čakal veľmi náročný víkend, preťažená doprava, rady na Signal festival, bujarý anglický futbalový fanúšikovia a ľudia trúchliaci okolo miesta poslednej rozlúčky slávneho speváka. Festival však túto výzvu zvládol bez výrazných komplikácií. „Zatiaľ čo Gottovi fanúšikovia a obdivovatelia svetelných efektov môžu svojimi počtami spôsobovať predovšetkým problémy v doprave, anglický rowdies,

ktorí sa chystajú na piatočné kvalifikačné stretnutie majstrovstiev Európy, vzbudzujú u polície obavy predovšetkým možnými násilnosťami."¹⁶

Úvodný nápor návštevníkov trocha prekvapil festivalovú aplikáciu, ktorá začala padať. Festival to vyriešil zverejnením mapky na sociálnych sieťach a webovej stránke festivalu. Zo zážitku z umeleckých diel to však v žiadnom prípade neubralo a to môžem potvrdiť, keďže v roku 2019 som bol návštevníkom Signal festivalu.

Na Signal festivale aktívne pracuje 13 členný tím. Okrem organizačného tímu, ktorý vedie Martin Pošta má Signal festival umeleckú radu.

Umelecká rada pozostáva s osobností z rôznych odvetví umenia. Členmi umeleckej rady sú okrem Martina Poštu, Jan K. Rolník - producent, kurátor, projektový manažér. Výtvarník Ondřej Horák alebo Jiří Sulženko, ktorý bol programovým riaditeľom EHMK2015 (Európske hlavné mesto kultúry) v Plzni. Anna Švarc, architektka, urbanistka a projektová manažérka, taktiež David Kořínek, ktorý vedie Centrum audiovizuálnych štúdií na Famu. Ďalej je to Marie Foltýnová, ktorá pôsobí v Galérii hlavného mesta Prahy ako kurátorka verejnej plastiky a Markéta Fantová, scénografka, ktorá pôsobila na univerzitách v USA a realizovala niekoľko projektov aj v Európe. V rade pôsobí aj Jan Tůma, architekt, ktorý sa venuje umeleckým inštaláciám vo verejnom priestore alebo Jindřich Ráfl, ktorý tvorí multidisciplinárne projekty, ktoré spájajú architektúru, design a umenie. Posledný je Jan Hrdlička, ktorý vedie umeleckú skupinu 3dsense.

Umelecká rada pracuje na výbere jednotlivých diel, cieľom rady je čo najviac skvalitniť obsah festivalu a prinášať diela z rôznych oblastí umenia. Rada pracuje na festivale dobrovoľne, bez nároku na honorár.

Signal festival má spomedzi skúmaných festivalov najstabilnejší a zároveň aj najvyšší rozpočet. Posledné roky sa pohybuje okolo sumy 27 100 000 CZK. Po prepočte na eurá to je 1 042 000 EUR. Umožňuje mu to aj dlhodobý grant z Hlavného mesta Praha, znamená to, že na 3 roky dopredu má každoročne istú finančnú dotáciu. Táto dotácia je vo výške 6 200 000 CZK na každý rok. Momentálne má túto dotáciu schválenú na obdobie od roku 2019 do roku 2021. To následne umožňuje Signal festivalu plánovať dlhodobejšie ako iba na jeden rok dopredu. Zahraniční umelci sa väčšinou objednávajú na dva až tri roky dopredu.

Ďalej je to príspevok od Ministerstva kultúry Českej republiky. V roku 2019 to bol príspevok 4 500 000 CZK a v roku 2020 - 3 100 000 CZK. Ministerstvo kultúry Českej republiky v tejto oblasti nerozdeľuje granty na dlhodobú činnosť ale vždy posudzuje žiadosti na nasledujúci rok.

Zbytok financií tvorí príjem zo vstupného a sponzori, partneri festivalu. Keďže má festival obrovskú návštevnosť, darí sa mu prilákať významných partnerov ako je napríklad Mercedes Benz, Kooperativa či ING. Pri festivale ako je Signal, je dôležitý partner aj firma ROBE, ktorá je jedným z najväčších poskytovateľov svetelnej techniky v Európe.

¹⁶ Praha zažije v pátek manévry: Gottův pohřeb, angličtí rowdies, a do toho festival, 2019. *Novinky.cz* [online]. 16, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/karel-gott/clanek/praha-zazije-v-patek-manevry-gottuv-pohreb-britsti-rowdies-a-do-toho-festival-40299111>

4.2.2 Rok 2020

Festival v roku 2020 pripravoval 8. ročník, ktorý niesol názov Plan B.

Pandémia prvý krát zasiahla festival, keď prišiel o jedného z najväčších partnerov - leteckú spoločnosť Emirates.

Festival tak začal upravovať program festivalu tak, aby stabilizoval rozpočet a možné riziká. Keďže krajiny boli medzi sebou uzavreté a každá mala iné podmienky cestovania, Signal festival sa rozhodol vytvoriť väčšinu programu z domácich umelcov. Produkcia diel od českých umelcov, je lacnejšia ako od zahraničných umelcov, a tak dokázali čiastočne zmierniť dopad odlivu zdrojov.

Okrem zmeny programu sa festival menil aj organizačne, aby podliehal prísnyim epidemiologickým opatreniam. „Každý náš krok už niekoľko týždňov konzultujeme s prednými českými epidemiológmi, predovšetkým s hlavnou hygieničkou České republiky Jarmilou Rážovou a se Zdeňkou Jágrovou z Hygienické stanice hlavního města Prahy i s čelnými zástupcami Ministerstva zdravotnictví. Ti všichni nás ujistili, že právě díky specifčnosti Signal Festivalu, který probíhá především ve veřejném prostoru, je možné jej bezpečně realizovat.“¹⁷ uvádza festival na sociálnych sieťach.

Len 8 dní pred festivalom, 8. 10. 2020 bol Martin Pošta na rokovaní s vtedajším ministrom zdravotníctva Romanom Prymulom, ktorý mu oznámil, že pred konaním festivalu sa sprísnia protiepidemiologické opatrenia, ktoré znemožnia konanie festivalu.

Po rokovaní Martin Pošta povedal: „Máme teraz niekoľko možností. Môžeme festival presunúť na nový termín, v úvahe prichádza jar nasledujúceho roku. Musíme zvážiť, čo pre nás každá varianta znamená z pohľadu spolupráce s umelcami, produkciou, fundraisingom, spolupráce s mestom a partnermi či bezpečnosti návštevníkov. Nie je to jednoduché rozhodnutie.“¹⁸

Festival sa tak dostal do situácie, kedy mal celý festival zabezpečený. Diela boli pre festival vyrobené, pripravené na prezentáciu, objednaná technika, pripravené priestory kde sa mal festival konať, no festival sa nekonal. Pandémia sa aj naďalej zhoršovala a festival sa v roku 2020 nekonal v podobe ako ho poznáme.

Festival ale niektoré z diel napokon vystavil.

Aby aspoň čiastočne organizátori pripomenuli že 15. 10. 2020 mal začať Signal festival, narýchlo pripravili svetelnú inštaláciu Maják. Tá mala pripomínať dôležitosť kultúry ako takej.

V rámci Signal festivalu sa mala ako sprievodný program konať výstava Duo Neone v Trafo Gallery, keďže výstava bola už pripravená, festival ju sprístupnil v online podobe.

Na oslavu vzniku Československa rozsvietil Signal Trojskú lávku do farieb československej vlajky.

Pražská tržnica oslavovala v roku 2020, 125 rokov od jej vzniku a festival jej pripravil svetelnú inštaláciu, ktorá bude na budove po celý rok. Inštalácia sa skladá so 125 svetelných

¹⁷ *Príspevok na sociálnej sieti Signal festivalu* [online], 2020. Praha: Signal Productions [cit. 2021-02-01]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/SignalFestival/photos/a.383754625035905/3230220490389290/>

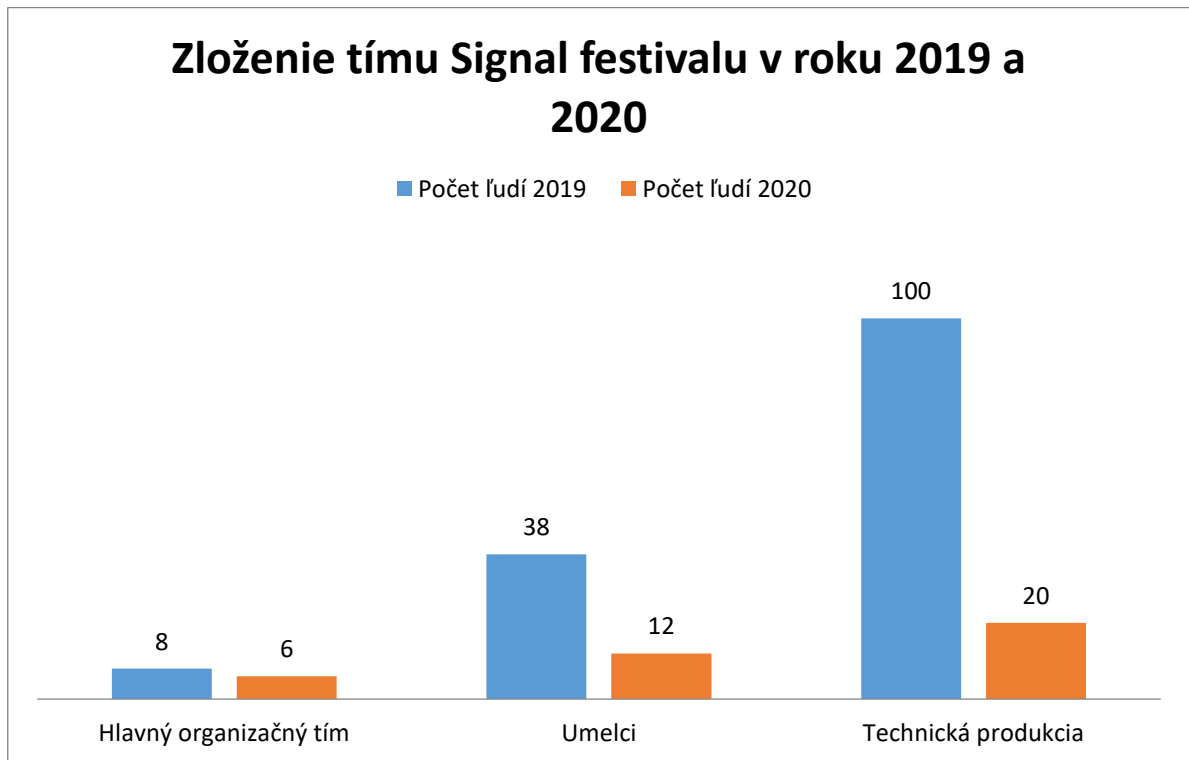
¹⁸ Pořadatelé musí zrušit letošní Signal festival, oznámil Prymula. Konání nedovolí nová opatření. *Irozhlas.cz* [online]. 23 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/kultura/signal-festival-zruseni-opatreni-epidemie-roman-prymula_2010071618_tzr

trubic a volá sa Svetlonoš. V spolupráci s Goethe institut Prag umiestnili na budovu taktiež svetelnú inštaláciu zo svetelných trubíc, kde bol nápis MEHR LIGHT! čo znamená viac svetla.

Z 20 plánovaných inštalácií, ktoré mali diváci vidieť ostali vo väčšine iba koncepty na webovej stránke festivalu. V momentálnej situácii sa nedá predpovedať kedy bude možné diela opäť ukázať za účasti návštevníkov Signal festivalu.

Festival tak prišiel o ďalšiu časť zdrojov a to je vstupné od návštevníkov, ktoré sa pohybuje v rozmedzí 200 až 250 CZK.

4.3 Biela noc

4.3.1 Rok 2019

Biela noc oslávila v roku 2019 svoj 10. ročník. Podujatie je tak na Slovensku už etablované a veľmi populárne. Zarádzuje sa medzi najväčšie kultúrne udalosti kalendárneho roka.

V roku 2019 pristúpili organizátori k rozšíreniu festivalu v čase, festival sa konal 3 dni a 3 noci v Bratislave a 3 dni a 3 noci aj v Košiciach. Okrem toho priniesli veľmi bohatý program s viac ako 40 umeleckými dielami. Okrem nočných, svetelných diel mali možnosť návštevníci vidieť veľa diel aj počas dňa.

Rozpočet festivalu bol v roku 2019 na úrovni 290 000 EUR. Festivalu sa darilo aj po finančnej stránke keďže sa im podarilo získať dlhodobý grant od Fondu na podporu umenia na tri roky. Grant bol v celkovej výške 60 000 EUR. Ďalší zdroj, 20 000 EUR je z kultúrnej dotácie od mesta Košice a najväčšiu časť zdrojov mal festival od súkromných partnerov. Dlhodobým partnerom je developer JTRE a Národná banka Slovenska. Ďalším zdrojom je príjem zo vstupného vo výške 15 EUR na všetky tri dni a tri noci.

Na festivale pracuje celoročne 6 členný tím, ku ktorému sa pridávajú rôzni externisti, v rôznych častiach roku. Počas Bielej noci pracuje na festivale okolo 500 ľudí.

4.3.2 Rok 2020

Festival mal v roku 2020 schválené peniaze z mesta Košice - 20 000 EUR, z Fondu na podporu umenia - 20 000 EUR a z Nadácie mesta Bratislava - 7 000 EUR. Potvrdené mal aj spolupráce s partnermi a začiatkom marca aj kompletný program, ktorý mal podobne ako v roku 2019 okolo 40 vystavujúcich diel.

Po vypuknutí pandémie sa Biela noc rozhodla podobne ako Signal festival a to zrušiť zahraničných umelcov. Po zrušení zahraničných umelcov a prerobení programu na slovenskú verziu začali festival konzultovať s hygienikmi.

„Dlho sme nevedeli, či vôbec dokážeme festival zabezpečiť po finančnej stránke, a keď sa nám to ako-tak podarilo, začali rásť čísla infikovaných.“ V prvom kroku sme zrušili všetky interaktívne a dotykové diela, koncerty a afterparty, čiže všetky teoreticky rizikové formáty,“¹⁹ hovorí Zuzana Pacáková.

Ďalšie odporúčanie bolo, aby organizátori umiestnili diela do exteriérov a vyhnúť sa mali interiérom. *„To nám však vo finále spôsobilo najväčšie problémy. V interiéroch by ste predsa dokázali lepšie kontrolovať počet ľudí, povedali nám o mesiac neskôr.“*²⁰

Organizátori sa obrátili na Ministerstvo kultúry, aby mohli festival konzultovať aj na úrovni štátu. Predovšetkým s hygienikmi.

Festival sa mal konať 25. - 27. 9. 2020 v Košiciach a 2. - 4. 10. 2020 v Bratislave. Podobne ako Signal festival, Biela noc sa zrušila 2 týždne pred začatím festivalu. V prípade Bielej

¹⁹ Festival Biela noc nebude ani v Bratislave, ani v Košiciach. Kultúra dostala stopku, 2020. *Dennik N* [online]. 6, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/2038586/festival-biela-noc-nebude-ani-v-bratislave-ani-v-kosiciach-kultura-dostala-stopku/>

²⁰ Festival Biela noc nebude ani v Bratislave, ani v Košiciach. Kultúra dostala stopku, 2020. *Dennik N* [online]. 6, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/2038586/festival-biela-noc-nebude-ani-v-bratislave-ani-v-kosiciach-kultura-dostala-stopku/>

noci sa však o tom rozhodli organizátori festivalu. A dôvod? Nejasná komunikácia štátu na rôznych úrovniach, zodpovednosť za prípadné nakazenie na organizátorovi festivalu a hrozby vysokých pokút.

Aby sme situáciu pochopili, musíme si ju rozobrať v jednotlivých dňoch.

11. 9. 2020 zasadala Pandemická komisia, ktorá odporučila vláde sprísniť opatrenia. Členom komisie bol aj minister zdravotníctva Marek Krajčí (OĽANO). Po zasadnutí komisie mal minister tlačovú besedu kde ohlásil, že v oranžových a červených okresoch (okresy s horšou epidemiologickou situáciou) budú hromadné akcie výrazne obmedzené.

„Od 1. októbra sa opatrenia ešte sprísnia. Tieto opatrenia by mali platiť do 1. novembra:

- zelené okresy – exteriérové hromadné podujatia najviac 200 osôb, interiérové podujatia najviac 100 osôb,

- oranžové a červené okresy – exteriérové podujatia najviac 100 osôb, interiérové podujatia najviac 50 osôb.“²¹

V tom čase bol okres Bratislava červený a okolité okresy oranžové. Za týchto podmienok by sa Biela noc nemohla konať, keďže vo verejnom priestore - exteriéry nedokážete obmedziť počet ľudí na 100 osôb.

14. 9. 2020 - Biela noc v doobedňajších oznámila, že v roku 2020 nebude a presúva sa na neurčito.

V ten istý deň, v poobedňajších hodinách zvolal premiér Slovenskej republiky, Igor Matovič tlačovú besedu kde oznámil, že tieto pravidlá sa rušia. V zelených okresoch prakticky zrušil obmedzenia kapacít a v červených a oranžových okresoch zaviedol pravidlo - 500 ľudí v interiéry a 1000 v exteriéry.

Na otázku novinára, ktorý sa pýtal, že či tieto vyhlásenia nespôsobujú chaos reagoval premiér nasledovne: „Máte pravdu, toto môže vyvolať pocit chaosu.“ Premiér k tomu ešte dodal: „Ja som sa nedokázal zato postaviť. Áno ľudia si zvykli, že čo zaznie z týchto úst (z Pandemickej komisie) to bude aj platiť. Spoločne sme do toho zasiahli a myslím si, že len takto udržíme dôveru ľudí voči opatreniam.“²²

Opatrenia teda platili len pár hodín a následne boli zrušené. Organizátori sa však nemôžu spoliehať len na rozhodnutie vlády, pretože to neplatí pre všetkých. Regionálny úrad verejného zdravotníctva má totiž v kompetencii rozhodnúť o ešte prísnejších pravidlách pre ich región ako platia pre celé územie štátu na základe rozhodnutia vlády.

Biela noc tak prišla o príjem zo vstupného. Festival sa však rozhodol niektoré z umeleckých diel vystaviť vo verejnom priestore.

Po odchode významných partnerov so súkromného sektora prišla Biela noc aj o príjem zo vstupného. V rozpočte Bielej noci ostali tak iba peniaze z grantov a dotácií vo výške 60 000 €.

Inštalácia tvorená so šiestich kontajnerov s názvom KUVYT od Lubo Mikle sa v meste transformovala viackrát. Bola miestom performatívneho umenia od herca Roba Rotha, či menila svoje miesta a tvary.

Spoločne s NBS vytvorila Biela noc videomappingovú projekciu na budovu banky. V Košiciach ale aj v Bratislave neskôr premávala električka, ktorá vozila v sebe obrovský nápis

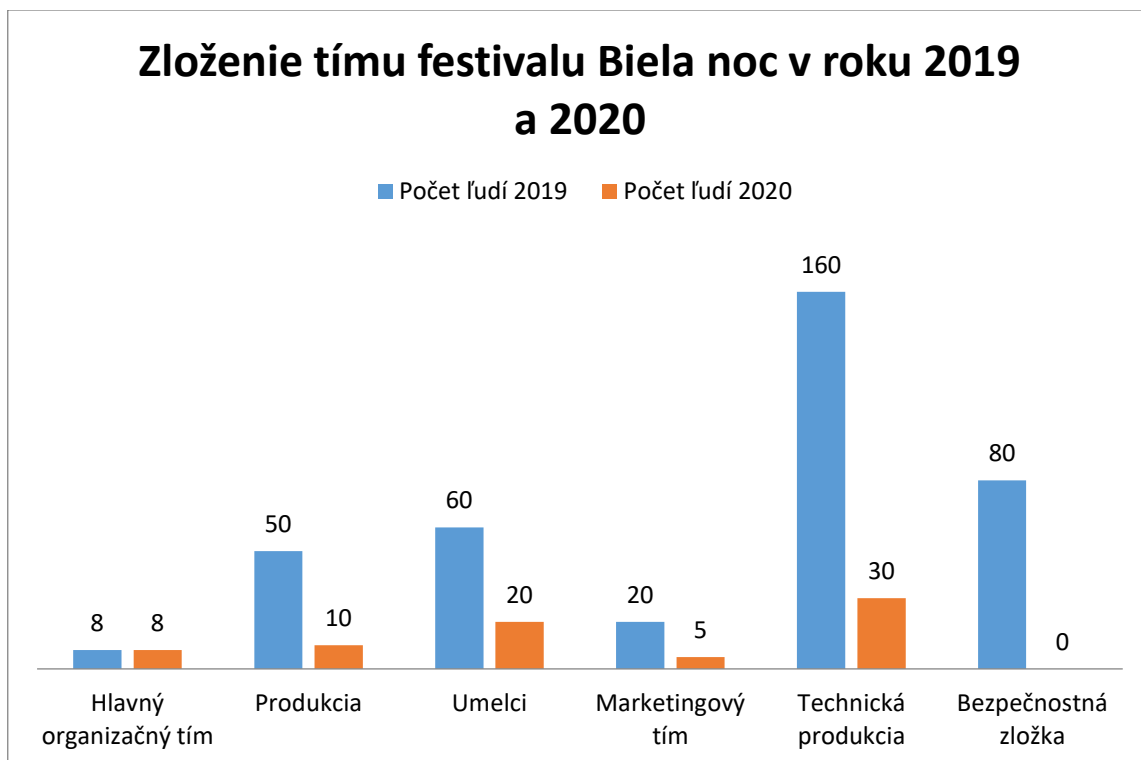
²¹ Krajčí: Môže sa to vymknúť z rúk. Žiaci budú mať rúška celý september, od októbra sa sprísnia opatrenia pre hromadné akcie, 2020. *Dennik N* [online]. 6, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/2036514/krajci-je-to-kriticke-moze-sa-nam-to-vymknut-z-ruk-ziaci-budu-mat-ruska-cely-september/?ref=mwat>

²² Prísne opatrenia pre šport a kultúru platili iba pár hodín. Matovič ich zrušil. *Tvnoviny.sk* [online]. 8, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://www.tvnoviny.sk/koronavirus/2007354_prisne-opatrenia-pre-sport-a-kulturu-platili-iba-par-hodin-matovic-ich-zrusil

SOS KULTÚRA. Mobilnú inštaláciu pripravilo Archtung spoločne s Róbertom Slimákom a Danielom Horňákom.

Okrem toho pripravila Biela noc aj tri výstavy a to *Fyzická nemožnosť ticha v nepokoji mysle* od Mareka Kvetanu v SODA Gallery, výstavu s názvom *Dark Lightening* vo Východoslovenskej galérii a Drawing cart pre priestor galérie Alfa v Kasárňach v Kulturparku v Košiciach.

Biela noc sa rozhodla pripraviť aj Christmas edition festivalu, kde na obdobie od 29. 11. 2020 do 7. 1. 2021 vystavila vo verejnom priestore mesta Bratislava 12 umeleckých inštalácií. Súčasťou bola aj projekcia na NBS či už spomínané dielo KUVYT.

5 FINANČNÉ KOMPENZÁCIE OD ŠTÁTU

Festivally sa s odstupom času dočkali aj finančnej kompenzácie od Ministerstiev kultúry Českej a Slovenskej republiky.

Ministerstvo kultúry v Českej republike spustilo dotačný program COVID-Kultura v ktorom mohli organizátori kultúrnych podujatí požiadať o finančnú kompenzáciu strát z dôvodu presunu alebo zrušenia podujatia, kvôli pandémie. Pomoc bola limitovaná na 5 miliónov CZK na jeden subjekt. Žiadatelia mohli o túto podporu vo forme dotácie požiadať od 18. 8. 2020. O túto formu podpory žiadal aj Signal festival.

Signal festival dostal kompenzáciu nákladov spojeným so zrušením podujatia vo výške cca 4,5 miliónu CZK.

Ministerstvo kultúry v Českej republike sa na náhradu strát pripravovalo už v lete 2020, kedy bol program schválený. Bolo to konkrétne 22. 6. 2020. Na rozdiel od MKSR, dokázalo tak oveľa promptnejšie reagovať na finančné straty kultúrnych organizátorov.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky začalo v septembri 2020 len zbierať údaje o dopade na kultúrny a kreatívny priemysel a to pomocou verejného dotazníku. *"Cieľom tohto formulára je zmapovanie dopadov pandémie Covid-19 na pracovníkov v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Súhrnné dáta budú dôležitým podkladom na rokovania o opatreniach na zmiernenie negatívnych ekonomických dôsledkov pandémie Covid-19. Na základe týchto informácií vieme našu pomoc smerovať adresne a rýchlo."*²³ Uvádza MKSR na svojom webe.

Pomoc sa však začala až 2. 12. 2020 a to pre technické a podporné profesie v kultúre. Neziskové organizácie kde patrí o.z. TRAKT a o.z. Biela noc si mohli o pomoc požiadať až 1. 3. 2021.

Biela noc dostala podporu vo výške 50 000 eur a občianske združenie TRAKT pod ktoré patrí Festival svetla a tieňa dostalo podporu vo výške 17 000 eur. Treba však povedať, že TRAKT dostal finančnú pomoc za všetky projekty, ktoré organizuje, a tak pomoc nebola spojená iba s Festivalom svetla a tieňa.

²³ MKSR - Formulár COVID-19. *Www.culture.gov.sk* [online]. Bratislava: MKSR, 2020 [cit. 2021-6-29]. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/covid-19/formular-dopady-covid-19/>

Rozdiel v kompenzáciách medzi jednotlivými ministerstvami kultúry bol hlavne v rýchlosti podpory. V momente keď MKČR začalo už vyplácať prvú pomoc, MKSR začalo dáta o dopade na KKP (Kultúrno kreatívny priemysel) iba zbierať.

6 ZHRNUTIE DOPADOV PANDÉMIE KORONAVÍRUSU NA FESTIVALY SVETELNÉHO UMENIA

Príchodom pandémie koronavírusu prišli festivaly svetelného umenia o významné zdroje. U Festivalu svetla a tieňa to boli hlavne dotácie od miestnych samospráv, čo donútilo organizátorov pozastaviť činnosť festivalu na rok 2020.

V prípade festivalov Biela noc a Signal festivalu, to boli začiatkom pandémie hlavne partneri zo súkromného sektora. Festivaly však mali zaistené zdroje z verejných inštitúcií na podporu kultúry, a tak sa rozhodli vo svojej činnosti pokračovať. Taktiež ťažili zo spolupráce s dlhodobými partnermi zo súkromného sektora, ktorých pandémie nezasiahla až tak výrazne, ktorý sa rozhodli aj napriek situácii festivaly podporiť. Festivaly sa však vplyvom zhoršenej epidemiologickej situácie na prelome septembra a októbra 2020 konať nemohli. To spôsobilo, že prišli o ďalší zdroj financií a to príjem zo vstupného od návštevníkov festivalu. Keďže festivaly Biela noc a Signal festival vyprodukovali diela pre ročník 2020, rozhodli sa niektoré diela alebo výstavy sprístupniť verejnosti.

Pandémia spôsobila okrem finančných dopadov na festivaly aj dopad neistoty z budúcnosti pre festivaly, keďže pandemická situácia sa aj v roku 2021 naďalej zhoršuje. Organizátori museli obmedziť svoju prácu, festivalové tímy sa zmenšili a zrušili hlavne externé spolupráce. Výrazný dopad to malo aj na kreatívny priemysel, keďže sa festivaly nekonali. Boli to hlavne ľudia z technickej produkcie, ktorý festival stavajú a pomáhajú umelcom z technickým zabezpečením. Sú to rentálové firmy na projekčnú techniku, zvukovú, svetelnú či s rôznym špecifickým vybavením alebo súkromné bezpečnostné firmy. Ďalej sú to zvukári, produkčný, vodiči, osvetľovači, rôzni technici či pomocné pozície. Tým, že sa festivaly nekonali prišlo o prácu v porovnaní z ročníkom 2019 na všetkých skúmaných festivaloch 431 ľudí. Okrem technickej produkcie a produkcie festivalu sa obmedzili aj spolupráce s umelcami. V porovnaní s ročníkom 2019 to bolo dokopy až o 153 umelcov menej, ktorí sa podieľali na tvorbe obsahu pre festivaly.

Môžeme konštatovať, že zrušenie festivalov svetelného umenia malo aj dopad na kreatívny priemysel, keďže okrem umeleckých zložiek festivalu prišli o prácu vo výraznom počte aj technické a organizačné zložky festivalov.

ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo opísať merateľné dopady pandémie koronavírusu na festivaly svetelného umenia. Vo svojej práci opisujem Festival svetla a tieňa na ktorom som v období od roku 2017 až 2020 pracoval, ďalej Signal festival a festival Biela noc.

V prvej časti práce sa zameriavam na terminológiu umenia, ktoré festivaly prezentujú a na dramaturgiu festivalových programov. Na analýzu programov som využil ročník 2019, ktorý bol v prípade festivalov posledný, ktorý sa konal v plnom rozsahu a bez obmedzení. Aj keď na prvý pohľad pôsobia festivaly rovnako, no ich programy sú rozdielne a líšia sa aj v dĺžke konania či usporiadaní festivalu.

Dôležité bolo aj opísať kultúrny prínos pre verejnosť a prínos pre miestne samosprávy, kde sa festivaly konajú, pretože pomáhajú rozvíjať cestovný ruch v danom regióne.

Na to, aby som dokázal zistiť dopad pandémie na festivaly som porovnával informácie o výške rozpočtoch a festivalových tímoch. V práci popisujem rok 2020 pre skúmané festivaly chronologicky, aby sme si vedeli predstaviť dané súvislosti, ktoré priviedli festivaly do problémov. Na analýzu týchto merateľných dopadov na festivaly som posielal riaditeľom festivalov dotazník, ktorý mi vyplnili a na základe toho som spracoval informácie do tabuliek a grafov.

Práca mi pomohla lepšie pochopiť situáciu festivalov a zároveň dopad ich zrušenia na kreatívny priemysel. Osobne ma prekvapil výsledok počtu ľudí, ktorí prišli o prácu ale aj dopad pandémie na rozpočty festivalov. Obdivujem však festivaly Biela noc a Signal festival, ktoré aj cez finančné problémy a zrušenie festivalu, chceli aspoň čiastočne priniesť opäť umenie do verejného priestoru miest kde sa konajú, a tak si zachovať ich kultúrny prínos, ktorý nespochybniteľne majú.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

GERŽOVÁ, Jana, 1999. *Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia: od abstraktného umenia k virtuálnej realite : idey-pojmy-hnutia.* Bratislava: Kruh súčasného umenia Profil. ISBN 80-968283-0-4.

ZOZNAM POUŽITÝCH ONLINE ZDROJOV

1. ILUMINACE [online], 2020. Národní filmový archiv, 2020(3) [cit. 2021-02-01]. ISSN 2570-9267, str. 67
2. Webová stránka Festivalu svetla a tieňa: O festivale, 2020. *Svetlo-tien.sk* [online]. Trenčín: TRAKT [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://svetlo-tien.sk/festival/>
3. *Webová stránka Signal festivalu: O Signal festivale* [online], 2020. Praha: Signal Productions [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.signalfestival.com/o-festivalu/>
4. *Webová stránka festivalu Biela noc: O Bielej noci* [online], 2020. Bratislava: Biela noc o.z. [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.bielanoc.sk/sk/ba/o-bielej-noci>
5. Prahu rozsvítila světla SIGNAL festivalu – potvrdil status nejnavštěvovanější kulturní akce, 2016. *Odbornecasopisy.cz* [online]. **2**, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://www.odbornecasopisy.cz/clanek/prahu-rozsvitila-svetla-signal-festivalu-potvrdil-status-nejnavstevovanejsi-kulturni-akce--1909>
6. Praha zažije v pátek manévry: Gottův pohřeb, angličtí rowdies, a do toho festival, 2019. *Novinky.cz* [online]. **16**, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/karel-gott/clanek/praha-zazije-v-patek-manevry-gottuv-pohreb-britsti-rowdies-a-do-toho-festival-40299111>
7. *Príspevok na sociálnej sieti Signal festivalu* [online], 2020. Praha: Signal Productions [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SignalFestival/photos/a.383754625035905/3230220490389290/>
8. Pořadatelé musí zrušit letošní Signal festival, oznámil Prymula. Konání nedovolí nová opatření. *Irozhlas.cz* [online]. **23** [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/signal-festival-zruseni-opatreni-epidemie-roman-prymula_2010071618_tzr
9. Festival Biela noc nebude ani v Bratislave, ani v Košiciach. Kultúra dostala stopku, 2020. *Dennik N* [online]. **6**, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/2038586/festival-biela-noc-nebude-ani-v-bratislave-ani-v-kosiciach-kultura-dostala-stopku/>
10. Krajčí: Môže sa to vymknúť z rúk. Žiaci budú mať rúška celý september, od októbra sa sprísnia opatrenia pre hromadné akcie, 2020. *Dennik N* [online]. **6**, 1 [cit. 2021-02-01].

Dostupné z: <https://dennikn.sk/2036514/krajci-je-to-kriticke-moze-sa-nam-to-vymknut-z-ruk-ziaci-budu-mat-ruska-cely-september/?ref=mwat>

11. Prísne opatrenia pre šport a kultúru platili iba pár hodín. Matovič ich zrušil. *Tvnoviny.sk* [online]. 8, 1 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z:

https://www.tvnoviny.sk/koronavirus/2007354_prisne-opatrenia-pre-sport-a-kulturu-platili-iba-par-hodin-matovic-ich-zrusil

12. MKSR - Formulár COVID-19. *Www.culture.gov.sk* [online]. Bratislava: MKSR, 2020 [cit. 2021-6-29]. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/covid-19/formular-dopady-covid-19/>

ZOZNAM POUŽITÝCH TLAČENÝCH PERIODÍK

1. RYNDA, Vojtěch, 2019. Chceme, aby si rodiny mohly zažít noční město. Deník N. 1(194), 8.

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

CZK - Česká koruna

EUR - Euro

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Celková návštevnosť festivalov	Chyba! Záložka nie je definovaná.	2
Tabuľka 2 Výška zdrojov Festivalu svetla a tieňa v roku 2019		25
Tabuľka 3 Porovnanie výšky rozpočtov za rok 2019 a 2020 - Festival svetla a tieňa.....		26
Tabuľka 4 Výška zdrojov Festivalu svetla a tieňa v roku 2020.....		26
Tabuľka 5 Zloženie tímu Festivalu svetla a tieňa v roku 2019 a 2020		27
Tabuľka 6 Zloženie tímu Signal festivalu v roku 2019 a 2020		30
Tabuľka 7 Porovnanie výšky rozpočtov za rok 2019 a 2020 - Signal festival.....		30
Tabuľka 8 Zloženie tímu Biela noc v roku 2019 a 2020.....		33
Tabuľka 9 Porovnanie výšky rozpočtov za rok 2019 a 2020 - Biela noc.....		34

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1.: Dotazník - Festival svetla a tieňa

Príloha 2.: Dotazník – Biela noc

Príloha 3.: Dotazník – Signal festival

PRÍLOHA 1.: DOTAZNÍK - FESTIVAL SVETLA A TIEŇA

Dotazník - Festival svetla a tieňa

Dopad pandémie koronavírusu na festivaly svetelného umenia

Cieľom dotazníku je zistiť merateľné dopady na festivaly. Dáta budú porovnávať rok 2019 a rok 2020.

Skúmané festivaly: Festival svetla a tieňa, Biela Noc, Signal Festival

2019

Koľko návštevníkov bolo v roku 2019 na Vašom festivale ?

V roku 2019 bolo v meste Trnava 5000 návštevníkov a v Banskej Bystrici 5000 návštevníkov.

Aká bola celková výška vášho rozpočtu v roku 2019 a z akých zdrojov bol rozpočet financovaný ? (vstupné, dotácie, súkromné firmy)

V roku 2019 bol celkový finančný rozpočet festivalu 26 300 eur + barter od firiem.

Akú výšku príjmu predstavovalo vstupné z roku 2019 ?

0 - festival nemá vstupné

Koľko umelcov sa podieľalo na festivale v roku 2019 ?

24 umelcov v meste Trnava a 12 v meste Banská Bystrica

Koľko externých zložiek sa podieľa na festivale v roku 2019 a v roku 2020? (zvukári, technici, osvetľovači, grip, catering, stavba inštalácií, atď.)

SBS - 4 ľudia v TT + 3 v BB

Dobrovoľníci - 28 v TT + 10 v BB

Umelci - 24 v TT + 12 v BB

Produkcia - 10 ľudí

Marketing - 9 ľudí

Technické zabezpečenie: zvuk - 3 ľudia, električka - 2 ľudia, správcovia priestorov - 4 ľudia + technická produkcia - 3 v BB

Celkovo: 112 ľudí

2020

OBSAH

Koľko umeleckých diel ste vyrobili pre festival v roku 2020 a nepodarilo sa Vám ich vystaviť? Koľko umeleckých diel sa Vám podarilo v roku 2020 vystaviť vo verejnom priestore v inej forme ako počas festivalu ?

0

FINANCIE

Znížilo vystavenie umeleckých diel v iných formách (Vianočná edícia festivalu, vystavenie niektorých diel v meste) finančný dopad na festival ?

Diela sme pre rok 2020 nevyrobili, takže nemohli sme neskôr vystavovať samostatné diela vo verejnom priestore.

Koľko členov tímu pracuje na festivale po celý rok. Zmenila sa Vaša organizačná štruktúra v porovnaní s rokom 2019 a ako ?

V roku 2019 pracovalo na festivale 5 ľudí celoročne. Pre 2020 sme činnosť pozastavili.
Aké boli vaše najväčšie výdavky spojené s pandémiou koronavírusu ?
Výdavky sme nemali, keďže sa festival nekonal.

Akú finančnú stratu Vám spôsobilo zrušenie festivalu ?

Investovali sme iba zdroje do podávania grantov pre ročník 2020. Strata bola tak minimálna, približne 100 eur.

O aký objem finančných zdrojov ste prišli v porovnaní z ročníkom 2019 ? Ktorý zdroj financií okrem vstupného bol v porovnaní z rokom 2019 oveľa menší ? (sponzoring, dotácie z verejných zdrojov - kraj, mesto, štát)

Keďže sme menší festival, výraznú podporu tvorí dotácia z mesta a zo samosprávneho kraja. Tieto dotácie boli pre pandémiu zrušené, a tak sme prišli približne o 80 % rozpočtu. Mali sme zabezpečené zdroje od Raiffeisenbank vo výške 1000 eur a od SIEA vo výške 2000 eur. Peniaze boli však naviazané na konkrétne inštalácie, ktoré sa nemohli realizovať, a tak boli zdroje vrátené.

PRÍLOHA 2.: DOTAZNÍK – BIELA NOC

Dotazník – Biela noc

Dopad pandémie koronavírusu na festivaly svetelného umenia

Cieľom dotazníku je zistiť merateľné dopady na festivaly. Dáta budú porovnávať rok 2019 a rok 2020.

Skúmané festivaly: Festival svetla a tieňa, Biela Noc, Signal Festival

2019

Koľko návštevníkov bolo v roku 2019 na Vašom festivale ?

Odhadujeme 250 000

Aká bola celková výška vášho rozpočtu v roku 2019 a z akých zdrojov bol rozpočet financovaný ? (vstupné, dotácie, súkromné firmy)

290 000 €

Akú výšku príjmu predstavovalo vstupné z roku 2019 ?

Cca 20% z rozpočtu

Koľko umelcov sa podieľalo na festivale v roku 2019 ?

Cca 60 (mali sme 40 – 50 diel)

Koľko externých zložiek sa podieľa na festivale v roku 2019 a v roku 2020? (zvukári, technici, osvetľovači, grip, catering, stavba inštalácii, atď.)

2019

Celkovo cca 350 ľudí

Produkcia – 50

Marketing – 20

Technická produkcia cca 160

SBS – 80

2020

SBS sme nepotrebovali

Technická produkcia cca 30

Marketing 5

Umelci 20

Produkcia 10

2020

FINANCIE

Znížilo vystavenie umeleckých diel v iných formách (Vianočná edícia festivalu, vystavenie niektorých diel v meste) finančný dopad na festival ?

Áno, mierne

Koľko členov tímu pracuje na festivale po celý rok. Zmenila sa Vaša organizačná štruktúra v porovnaní s rokom 2019 a ako ?

Pracujú pre nás živnostníci, tím sa mení počas celého roka. Zrušením festivalu prišiel hlavný tím o mesiac full time práce.

Aké boli vaše najväčšie výdavky spojené s pandémiou koronavírusu ?

Zrušenie festivalu

Akú finančnú stratu Vám spôsobilo zrušenie festivalu ?

Stratu sme zafinancovali z grantov a dotácii, ktoré nám ostali – cca 60 000 eur

O aký objem finančných zdrojov ste prišli v porovnaní z ročníkom 2019 ? Ktorý zdroj financií okrem vstupného bol v porovnaní z rokom 2019 oveľa menší ? (sponzoring, dotácie z verejných zdrojov - kraj, mesto, štát)

Prišli sme o všetky zdroje zo súkromného sektora – cca 180 000 eur

PRÍLOHA 3.: DOTAZNÍK - SIGNAL FESTIVAL

Dotazník

Dopad pandémie koronavírusu na festivaly svetelného umenia

Cieľom dotazníku je zistiť merateľné dopady na festivaly. Dáta budú porovnávať rok 2019 a rok 2020.

Skúmané festivaly: Festival svetla a tieňa, Biela Noc, Signal Festival

2019

Koľko návštevníkov bolo v roku 2019 na Vašom festivale ?

Nemáme presná čísla, jelikož měření stojí cca 15.000 EUR, ale vycházíme z nárastu prodaných lístků oproti měřeným létům. Náš kvalifikovaný odhad je 600.000 návštěvníků

Aká bola celková výška vášho rozpočtu v roku 2019 a z akých zdrojov bol rozpočet financovaný ? (vstupné, dotácie, súkromné firmy)

27.100.000 CZK, návštevníci 20%, partneri 36,4%, stat a samosprava 44,7%

Akú výšku príjmu predstavovalo vstupné z roku 2019 ?

20% z 27.100.000 CZK

Koľko umelcov sa podieľalo na festivale v roku 2019 ?

18 instalaci a ďalších cca 20 participujících.

Koľko externých zložiek sa podieľa na festivale v roku 2019 a v roku 2020? (zvukári, technici, osvetľovači, grip, catering, stavba inštalácii, atď.)

Muj odhad je ďalší 100 osob. V roce 2020 o 80% méně

2020

OBSAH

Koľko umeleckých diel ste vyrobili pre festival v roku 2020 a nepodarilo sa Vám ich vystaviť?

Koľko umeleckých diel sa Vám podarilo v roku 2020 vystaviť vo verejnom priestore v inej forme ako počas festivalu ?

Během festivalu 1, mimo festival 6

(12 umelcov)

FINANCIE

Znížilo vystavenie umeleckých diel v iných formách (Vianočná edícia festivalu, vystavenie niektorých diel v meste) finančný dopad na festival ?

Ne

Koľko členov tímu pracuje na festivale po celý rok. Zmenila sa Vaša organizačná štruktúra v porovnaní s rokom 2019 a ako ?

8 stále, snížili jsme počet členu týmu o 2

Aké boli vaše najväčšie výdavky spojené s pandémiou koronavírusu ?

Na neuskutečnený festival, festival byl zrušen jeden týden před jeho zahájením

Aký bol Váš finálny budget v roku 2020?

18 089 077 Kč

Akú finančnú stratu Vám spôsobilo zrušenie festivalu ?

cca 5 mil Kč

O aký objem finančných zdrojov ste prišli v porovnaní z ročníkom 2019 ? Ktorý zdroj financií okrem vstupného bol v porovnaní z rokom 2019 oveľa menší ? (sponzoring, dotácie z verejných zdrojov - kraj, mesto, štát)

Příjem byl 0 - festival byl zrušený...

Váš festival žiadal o pandemickú pomoc z MKČR. V akej výške Vám MKČR kompenzovalo stratu ?

4,5 mil CZK